

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI BAĞLAMINDA POLONYA'NIN ARTAN JEOPOLİTİK ÖNEMİ*

*The Increasing Geopolitical Importance of Poland in the Context of the
Russia-Ukraine War*

Mehmet Seyfettin EROL**
Doğacan BAŐARAN***

Öz

24 Şubat 2022 tarihinde Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik askeri hareket başlatması, Batı Dünyası'nın geleneksel öteki şeklinde değerlendirdiği "Rus tehdidi" algısını canlandırmıştır. Bu kapsamda Rus yayılmacılığı tehlikesi başta Doğu Avrupa ülkeleri olmak üzere Batı Dünyası'nda yoğun bir biçimde konuşulmaya başlanmış ve Avrupa güvenlik mimarisi en sık tartışılan meselelerden biri haline gelmiştir. Kuşkusuz bu durum, son yıllarda Avrupa'yla ilişkilerinde birtakım problemler yaşayan Polonya'nın jeopolitik öneminin artması sonucunu doğurmuştur. Bu makalede de "Rusya-Ukrayna Savaşı'nın Polonya'nın jeopolitik önemine etkisi nedir?" sorusu tartışılmakta ve Varşova'nın Avrupa güvenlik mimarisinin ön cephesi haline geldiği hipotezi savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Polonya, Rusya, Ukrayna, Doğu Avrupa, Jeopolitik.

Abstract

Russia's military operation to Ukraine on February 24, 2022, has revived the "Russian threat," evaluated by the West as the traditional other. In that sense, the threat of Russian expansionism has started to be talked widely by the Western world, especially by the Eastern European countries. Moreover, Europe's security structure has become frequently discussed. Certainly, this situation caused Poland, that faces several problems with Europe, to increase her geopolitical importance. In this article, there will be a discussion on the question "How was the Russian-Ukrainian War affected Poland's geopolitical importance?" and the hypothesis, which suggests Warsaw has become a frontline for European security structure, is defended.

Keywords: Poland, Russia, Ukraine, East Europe, Geopolitics.

* **Makale Geliş Tarihi:** 12.05.2022 **Yayına Kabul Tarihi:** 18.05.2022

** Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü, Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) Başkanı, e-posta: mserol@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8358-7326.

*** Dr., ANKASAM Uluslararası İlişkiler Uzmanı, e-posta: basarandogacan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5055-5069.

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI BAĞLAMINDA POLONYA'NIN ARTAN JEOPOLİTİK ÖNEMİ

GİRİŞ

Soğuk Savaş döneminde Doğu Bloku'nun bir üyesi olan Polonya, 1990'lı yılların başında Orta ve Doğu Avrupa'da meydana gelen jeopolitik değişimlerden etkilenen başlıca ülkelerden biridir. Varşova yönetimi, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından önce bir süre tarafsız kalmış ve ardından da 1999 yılında Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'ne (NATO) ve 2004 senesinde de Avrupa Birliği (AB)'ne üye olmuştur. Dolayısıyla Polonya, Ukrayna sınırında yer alan önemli bir bölgesel güç konumundadır.

Polonya hem AB hem de NATO üyesi olması hasebiyle Batı müttefiki olarak ön plana çıkan bir ülkedir. Aynı zamanda Polonya, Ukrayna'yla komşu olduğu için 24 Şubat 2022 tarihinde başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı'ndan en çok etkilenen ülkeler arasında da yer almıştır.

Halihazırda Varşova yönetimi hem sınırlarını korumak hem de Ukrayna'dan gelen mültecileri kaos çıkmadan ağırlamak gibi iki mühim meseleyle uğraşmaktadır. Bu durum ise Polonya'nın gerek güvenlik bakımından gerekse de ekonomik nedenlerden ötürü çeşitli sorunlarla yüzleşmesini beraberinde getirmektedir.

Bilindiği üzere, söz konusu ülkenin Batı yöneliminin de etkisiyle Polonya ile Rusya arasındaki ilişkilere tarihe dayanan bir güvensizlik duygusu hakimdir. Ukrayna Savaşı, mevzubahis güvensizliği daha da perçinlemiştir. Nitekim yaşanan gelişmeler, Polonya'yı yıkıcı sonuçlar doğurabilecek geniş bir çatışmaya sürükleyebilir. Hatta bazı uzmanlara göre, Rusya'nın bir sonraki hedefi Polonya olabilir.¹ Nitekim 6 Mayıs 2022 tarihli konuşmasında Kremlin Sözcüsü Dmitry Peskov, Polonyalı politikacıların Rusya karşıtı eylemlerini düşmanca bir tutum olarak nitelendirmiştir.²

1 Michal Kranz, "How the Russia-Ukraine Crisis Is Turning Poland Into a Strategic Player", *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2022/02/23/poland-ukraine-russia-crisis-nato-strategic-role-military-diplomacy-war/>, (Erişim Tarihi: 01.05.2022).

2 Elena Teslova, "Kremlin Spokesman Slams Poland's Rhetoric Against Russia", *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/en/russia-ukraine-war/kremlin-spokesman-slams-polands-rhetoric-against-russia/2580902>, (Erişim Tarihi: 06.05.2022).

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Kuşkusuz bu durum, Polonya'nın hem geçmişe kıyasla çok daha fazla tehdit algılamasına yol açmakta hem de Avrupa güvenlik mimarisinin sürdürülmesi ve savunulmasındaki önemini arttırmaktadır. Nitekim Polonyalılar arasında da Rus işgali olasılığı konusunda ciddi bir kaygı söz konusudur.³ Lakin buna rağmen Polonyalı karar alıcılar, ülkenin artan jeopolitik önemini mühim bir kazanım şeklinde değerlendirmektedir. Zira son yıllarda Avrupa'yla ilişkilerinde birtakım sorunlar yaşayan Polonya, Ukrayna'daki Rus işgalini bu meseleleri dondurma ve dolayısıyla Batı'yla ilişkilerini onarma konusunda bir fırsat olarak görmüştür.⁴

Dahası Polonya, Avrupa güvenliğinin sağlanmasındaki ön cephe olarak algılanmaya başlamıştır.⁵ Buna ek olarak Rusya'dan tehdit algılayan Doğu Avrupa ülkeleri de Polonya'yı bölgesel lider olarak görmeye başlamıştır. Bu makalede de "Rusya-Ukrayna Savaşı'nın Polonya'nın jeopolitik önemine etkileri nelerdir?" sorusuna yanıt aranmaktadır. Bu kapsamda çalışmanın hipotezi, bahse konu olan savaşın Polonya'nın jeopolitik önemini arttırdığı yönündedir.

Türkçe literatürdeki durumda bakıldığında, Polonya'nın jeopolitik önemini Rusya-Ukrayna Savaşı çerçevesinde ele alan herhangi bir akademik çalışmanın bulunmadığı görülmektedir. Bu da makalenin literatüre mütevazı bir katkıda bulunmayı hedefleyen özgün bir çalışma olduğu anlamına gelmektedir.

Makalenin analitik yapısından bahsetmek gerekirse, üç ana bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde Polonya'nın jeopolitik olarak incelendiği söylenebilir. Makalenin ikinci bölümünde ise halihazırda devam etmekte olan Rusya-Ukrayna Savaşı'ndaki mevcut durumun Polonya'ya

3 Ivan Krastev-Mark Leonard, "The Crisis of European Security: What Europeans Think About the War in Ukraine", *ECFR*, <https://ecfr.eu/publication/the-crisis-of-european-security-what-europeans-think-about-the-war-in-ukraine/>, (Erişim Tarihi: 05.05.2022).

4 Andrzej Bobinski, "Poland's Frozen Conflict over Rule of Law", *GMFUS*, <https://www.gmfus.org/news/polands-frozen-conflict-over-rule-law>, (Erişim Tarihi: 24.04.2022).

5 "Poland: On The Front Line of European Security", *Hoover Institution*, <https://www.hoover.org/events/conversation-general-rajmund-andrzejczak-poland>, (Erişim Tarihi: 05.05.2022).

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI BAĞLAMINDA POLONYA'NIN ARTAN JEOPOLİTİK ÖNEMİ

etkisi irdelenmektedir. Son olarak makalenin üçüncü bölümünde de küresel aktörlerin Rusya-Ukrayna Savaşı bağlamında Polonya'ya olan yaklaşımı ele alınmaktadır.

POLONYA'NIN JEOPOLİTİK ÖNEMİ

En temel anlamda coğrafyanın siyasete etkisini ifade eden jeopolitik kavramı, bir devletin uluslararası politikadaki eylemleri ile tehdit ve çıkar tanımlamalarını incelerken göz ardı edilmemesi gereken bir hususu ifade etmektedir. Zira coğrafya, devletlerin dış politika yapım süreçleri üzerinde mühim bir etkiye sahiptir. Bu anlamda Polonya da bulunduğu coğrafi konum sebebiyle tarih boyunca çalkantılı bir ülke olarak anılmıştır.

38 milyonluk bir nüfusa sahip olan Polonya,⁶ ekilebilir verimli arazilerine ek olarak kömür, kükürt, bakır, doğalgaz ve gümüş gibi yeraltı kaynaklarına da ev sahipliği yapmaktadır. Rusya ile Almanya arasında yer alan Polonya, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından etkin bir jeopolitik özne olarak tarih sahnesindeki yerini almıştır.

Avrupa'nın coğrafi anlamda en büyük altıncı devleti konumunda bulunan ve 312.685 km²'lik bir yüzölçümüne sahip olan Polonya; Beyaz Rusya, Çekya, Almanya, Litvanya, Rusya, Slovakya ve Ukrayna'yla komşu olmasının⁷ yanı sıra Baltık Denizi'ne de kıyıdaştır. Bu coğrafi konum, Polonya'yı Rusya'dan tehdit algılayan post-Sovyet ülkeler nezdinde bölgesel bir lider haline getirirken; Almanya tarafından da Polonya'nın bir "tampon bölge" şeklinde algılanmasına yol açmaktadır.

Polonya'nın jeopolitik önemine klasik jeopolitik kuramcılardan Halford Mackinder'in "Kara Hakimiyeti Teorisi" üzerinden bakıldığında, Doğu Avrupa'yı yöneten gücün kalpgâhı yöneteceği varsayımı hatırlanmalıdır.⁸

⁶ Aynı yer.

⁷ "Poland", *The CIA Factbook*, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/poland/>, (Erişim Tarihi: 01.05.2022).

⁸ John Halford Mackinder, *Democratic Ideals and Reality: A Study in the Politics of Reconstruction*, Constable Publishers, London 1942, s. 142.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Dolayısıyla Polonya'nın yaptığı ve yapacağı jeopolitik tercihler küresel güç mücadelesini etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir. Benzer bir durum, Nicholas Spykman'ın "Kenar Kuşak Teorisi" şeklinde tanımlanan jeopolitik okuması açısından da geçerlidir. Çünkü bu teoriye göre Polonya, Avrasya'nın merkezinde yer almaktadır.⁹

Bahse konu olan jeopolitik konum sebebiyle Polonya, Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin ardından jeopolitik önemiyle ön plana çıkmıştır. Zira Polonya, Ukrayna'nın savunulması bağlamında temel tedarik noktası, Avrupa güvenliğinin sürdürülebilirliği hususunda başlıca direnç alanı ve Ukraynalı göçmenlerin Avrupa'ya ulaşmasının önündeki bir tampon bölge işlevlerini görmektedir. Daha da önemlisi Polonya, yakın çevresinde Rus tehdidi algılayan devletlerin bölgesel lider olarak kabul ettiği mühim bir aktöre dönüşmüştür. Bir diğer ifadeyle Batı ülkeleri nezdinde Polonya, Rus yayılmacılığının durdurulması ve püskürtülmesi için ön cephe şeklinde algılanmaktadır.¹⁰ Bu anlamda Polonya'nın mevcut durumda üstlendiği rolün, Soğuk Savaş sırasında Batı Almanya'ya biçilen görevle benzerlik arz ettiği ifade edilebilir.¹¹ Bu nedenle de Rusya-Ukrayna Savaşı'nın Polonya'ya etkisine değinmek gerekmektedir.

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI'NIN POLONYA'YA ETKİSİ

Polonya'nın 2015 yılının sonbaharından bu yana iktidar partisi olan sağcı Hukuk ve Adalet Grubu (PiS), düzenlenen anket çalışmalarında önde olmasına rağmen ciddi siyasi zorlukla karşı karşıya kaldığı için son 1,5 yılda eski desteğini kaybetmiştir. Ancak Ukrayna'daki savaş, tüm bu

9 Maj. Habib Abdo, "The Geopolitics of Poland: A Regional Power in the Making", *Leb Army*, <https://www.lebarmy.gov.lb/en/content/geopolitics-poland-regional-power-making>, (Erişim Tarihi: 01.05.2022).

10 George Friedman, "The World and a Small War", *Geopolitical Features*, <https://geopoliticalfeatures.com/the-world-and-a-small-war/>, (Erişim Tarihi: 01.05.2022).

11 Orhan Karaoğlu, "Polonya'nın Jeopolitik Önemi Artıyor", *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/polonyanın-jeopolitik-onemi-artiyor/2568211>, (Erişim Tarihi: 01.05.2022).

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI BAĞLAMINDA POLONYA'NIN ARTAN JEOPOLİTİK ÖNEMİ

konuları tamamen gölgede bırakmıştır ve muhtemelen PiS'e verilen halk desteğini pekiştirecektir.

Bu durum, ülkeleri için kaygılanan vatandaşların herhangi bir kriz anında algıladıkları dış tehdide paralel olarak ulusal bütünleşmeye yönelmelerini içeren bir psikolojik eğilimi yansıtmaktadır.¹² Zira Rusya-Ukrayna Savaşı'nın başladığı ilk günden itibaren çatışmaların doğuya doğru yayılacağına dair analizler yapılmıştır. Bu bağlamda söz konusu yayılmanın ilk durağının Polonya olacağı düşüncesi de vardır. Yani Rusya'nın bir sonraki hedefinin Polonya olacağı öne sürülmektedir. Nitekim Polonya, savaşın açık bir tarafı olmasa da yaşanan gelişmelerden etkilenmiş ve etkilenmektedir. Burada iki temel husustan bahsetmek gerekmektedir. Bunlardan ilki, mülteci meselesidir. İkincisi ise Polonya'nın Batılı devletler ile Rusya arasındaki güç ve nüfuz mücadelesinin oyun sahasına dönüşme ihtimalidir.¹³ Bu anlamda Polonya, Doğu Avrupa'da nüfuz elde ederek veya var olan nüfuzunu pekiştirerek Avrasya jeopolitiğine açılmak ya da buradaki etkisini kurumsallaştırmak isteyen İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) gibi aktörler ile yayılcı politikalar uygulayan Rusya arasındaki güç mücadelesinin temel oyun sahası haline gelebilir.

Savaşın Polonya'ya en önemli etkisi, Avrupa güvenliğindeki öneminin artmasıdır. Polonya, savaş vesilesiyle kritik bir stratejik aktöre dönüşmüştür. Esasen Polonya, uzun yıllardır ve özellikle de 2014 senesinde Kırım'ın uluslararası hukuka aykırı bir şekilde ilhak edilmesinden beri,¹⁴ Batılı ülkeleri Rusya tehdidi konusunda uyarmaktadır. Lakin Varşova yönetiminin bu konuda yeterli desteği gördüğünü söylemek mümkün

12 "How Will the War in Ukraine Affect Polish Politics?", *Notes from Poland*, <https://notesfrompoland.com/2022/03/03/how-will-the-war-in-ukraine-affect-polish-politics/>, (Erişim Tarihi: 26.03.2022).

13 Kranz, a.g.m.

14 Kırım'ın Rusya tarafından uluslararası hukuka aykırı bir şekilde ilhak edilmesi hakkında detaylı bilgi için bkz. Mehmet Seyfettin Erol-Şafak Oğuz, "Hybrid Warfare Studies and Russia's Example in Crimea", *Gazi Akademik Bakış*, 9(17), 2015, s. 261-277; Riana Teifukova-Mehmet Seyfettin Erol, "Russian Hybrid War: From Theory to Practice", *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 2017, s. 33-67.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

değildir. Dolayısıyla Varşova yönetimi, Ukrayna'daki durum hasebiyle Rus tehdidi konusundaki argümanlarının haklı çıktığını dile getirebilecek konuma ulaşmıştır.

Bu durum ise Kıta Avrupası'nın Rusya'dan gelebilecek tehditlere karşı korunması noktasında Polonya'nın önemini arttırmıştır. Zira Batılı çevrelerde, Rusya'nın Ukrayna'da başarılı olması halinde sıranın Polonya'ya geleceği endişesi bulunmaktadır. Nitekim bu kaygı, Polonya Dışişleri Bakanı Zbigniew Rau tarafından da net bir şekilde dile getirilmiştir.¹⁵ Benzer bir şekilde Polonya Başbakanı Mateusz Morawiecki de Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Ukrayna'yı işgal etmenin çok daha ötesini içeren bir jeopolitik planının olduğunu söylemiştir.¹⁶

Öte yandan açık bir biçimde belirtmek gerekir ki; Ukrayna Savaşı, Polonya'ya AB'yle yaşadığı sorunları en azından bir süreliğine halının altına süpürme fırsatı vermiştir. Zira AB, uzun süredir Polonya'nın otoriterleştiğini iddia ederek söz konusu ülkenin demokrasiden ve Kopenhag Kriterleri'nden uzaklaştığını öne sürmektedir.¹⁷ Zaten bu nedenle de Brüksel ile Varşova arasındaki ilişkiler, son dönemde kötü bir muhtevaya sahip olmuştur. Çünkü 2015 yılında Polonya'da iktidara gelen PiS'in uyguladığı siyaset anlayışı, hukukun üstünlüğü, basın özgürlüğü ve temel insan haklarının ihlali gibi birçok konuda AB değerleriyle çelişmiştir. Bu da Brüksel'in tepkisini çekmiştir.

AB, Polonya'nın birliğin temel prensiplerine uygun hareket etmediğini; Varşova ise AB'nin eleştirilerinin ülkenin iç işlerine yönelik bir müdahale niteliği taşıdığını dile getirmiştir. Hatta bu yüzden de İngiltere'nin ardından Polonya'nın da AB'den ayrılabilceği gündeme gelmiş ve "Pol-Exit" şeklinde

15 Derpan Singh, "After Ukraine, Why Poland is New Russia-West Flashpoint", *India Today*, <https://www.indiatoday.in/news-analysis/story/after-ukraine-why-poland-is-new-russia-west-flashpoint-1928207-2022-03-22>, (Erişim Tarihi:27.03.2022).

16 Aynı yer.

17 Dalibor Rohac, "Hungary and Poland Aren't Democratic. They're Authoritarian", *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2018/02/05/hungary-and-poland-arent-democratic-theyre-authoritarian/>, (Erişim Tarihi: 27.03.2022).

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI BAĞLAMINDA POLONYA'NIN ARTAN JEOPOLİTİK ÖNEMİ

çeşitli nitelendirmeler yapılmıştır. Örneğin Polonyalı araştırmacı Pior Burasa aşağıdaki ifadeleriyle durumun ciddiyetini ortaya koymuştur:¹⁸

“Birçok Avrupa başkentinde ve Brüksel’de, AB Polonya’ya ne kadar fazla baskı uygulanırsa, ‘Polexit’ olasılığının o kadar yüksek olduğu konusunda büyük bir endişe var.”

Zaten Polonya-AB ilişkilerindeki kriz nedeniyle Varşova yönetimi, hukukun üstünlüğüne ilişkin ihlaller nedeniyle gerek AB fonlarının dondurulması gerekse de 1 milyon avroluk sembolik bir ceza uygulanması gibi gelişmelere maruz kalmıştır. Dolayısıyla Polonya, Rusya’nın Ukrayna’ya yönelik müdahalesini, 1 milyon avroluk para cezasının kaldırılması ve Covid-19 salgını esnasında dondurulan fonların aktive edilmesi için kullanmak isteyebilir. Bu da söz konusu savaşın Varşova-Brüksel hattındaki gerginliğin azalmasını vesile olabileceği anlamını taşımaktadır.

Polonya’nın ABD’yle olan münasebetleri de son çalkantılı bir trende sahip olmuştur. Fakat Ukrayna Krizi, Polonya’yı en az AB için olduğu kadar ABD açısından da vazgeçilemeyecek bir aktör haline getirmiştir. Bu yüzden de ikili ilişkilerde yaşanan birtakım problemlerin rafa kaldırıldığı görülmektedir.

Anlaşılabileceği üzere Polonya, Rusya-Ukrayna savaşı vesilesiyle stratejik önemini arttırmış ve jeopolitik anlamda süreçten kazançlı çıkarak diplomatik ilişkilerindeki sorunları aşma imkanı elde etmiştir. Ancak bahse konu olan savaşın Polonya açısından önemli riskler barındırdığı da açıktır.

Söz konusu risklerin ekonomik, güvenlik sosyolojik, demografik ve kültürel boyutlarının bulunduğu ifade edilebilir. Örneğin Ukrayna merkezli göçmen akını, Polonya için ekonomik ve toplumsal bir yük oluşturmaktadır. Her ne kadar mevcut durumda Polonya halkının göçmenlere misafirperver bir şekilde yaklaştığı görülse de savaşın uzaması halinde Polonyalıların

¹⁸ Henry Ridgwell, “‘Polexit’: Is Poland About to Quit the European Union?”, *Voice of America*, <https://www.voanews.com/a/polexit-is-poland-about-to-quit-the-european-union-/6266377.html>, (Erişim Tarihi: 27.03.2022).

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Ukraynalılara olan yaklaşımı değişebilir. Zira savaş uzadıkça, göçmenlerin maliyeti artacaktır. Zaten aşırı sağa yönelme eğilimi aşıkâr olan Polonya'da bu durumun güçlü bir biçimde göçmen karşıtlığını tetiklemesi şaşkırtıcı olmayacaktır. Bu tepkilerin temelinde ise Polonya'nın demografik yapısının değiştirildiği düşüncesi yer alabilir. Aynı zamanda bu durum, AB'nin göçmen yükünü çeken başlıca ülke konumundaki Polonya'ya ne ölçüde destek olacağı sorusunu da gündeme getirecektir.¹⁹ Dolayısıyla diğer Avrupalı devletlerin takınacakları tavrın Varşova-Brüksel hattındaki münasebetlerin seyri üzerinde etkili olacağı öne sürülebilir.

Tahmin edileceği gibi Polonya, özellikle de ekonomik alanda AB'nin desteğine daha fazla ihtiyaç duyacaktır. Nitekim zaten Covid-19 salgını öncesinde ekonomik zorluklar çeken ve Covid-19 salgınının etkisiyle ekonomik problemlerin daha da ağırlaşmasıyla yüzleşen Polonya, Rusya ile Ukrayna arasındaki savaşın uzun sürmesi durumunda altından kalkmakta oldukça zorlanacağı bir maliyetle karşı karşıya kalabilir.

Öte yandan Polonya'nın arttıran temel hususun Ukrayna'ya göndertilen askeri ve insani yardım malzemelerinin ulaştırılmasında üstlendiği rol olduğu söylenebilir. Zira Polonya, Batılı ülkelerin yaptığı askeri yardımların Ukrayna'ya ulaştırılmasında temel güzergah haline gelmiştir. Elbette mevzu bahis durum, Polonya'nın stratejik öneminin arttığını göstermektedir. Ancak bu durum, Polonya'yı Rus saldırılarının hedefi haline de getirebilir.

Bu durum ise NATO'yu da savaşa taraf haline getirebilecek bir gerilime yol açabilir. Çünkü Polonya, her ne kadar 1999 yılından beri NATO üyesi olsa da Rusya'nın kendisine saldırabileceğini öne süren bir dış politika uygulamaktadır. Böylesi bir saldırıda ise Varşova yönetimi, NATO

¹⁹ Karen Gilchrist, "Three Million Migrants Have Now Fled Ukraine-with the Majority Going to Poland. That Could Have Major Repercussions", *CNBC*, <https://www.cnbc.com/2022/03/16/russia-ukraine-war-refugees-flee-to-poland-with-economic-political-impact.html>, (Erişim Tarihi: 28.03.2022).

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI BAĞLAMINDA POLONYA'NIN ARTAN JEOPOLİTİK ÖNEMİ

Antlaşması'nın 5. maddesini aktive etmeye yönelebilir. Söz konusu madde, bir NATO üyesine yapılan saldırının tüm müttefik devletlere yapılmış kabul edilmesini öngörmektedir.²⁰

Diğer taraftan savaşın Polonya ekonomisine etkisinin enerji boyutu da önemlidir. Çünkü Rusya'ya uygulanan yaptırımlar, Rus doğalgazına bağımlı olan Polonya'yı alternatif kaynaklara yöneltecektir.²¹ Fakat bu durum, söz konusu alternatif kaynaklara erişimde mesafenin ve dolayısıyla maliyetlerin artmasını beraberinde getirecektir. Tüm bu risklere rağmen küresel jeopolitikte Polonya'nın öneminin arttığı ifade edilebilir. Bu nedenle de küresel aktörlerin Polonya'ya olan yaklaşımı incelenmelidir.

KÜRESEL AKTÖRLERİN POLONYA'YA YAKLAŞIMI

Savaşın başından itibaren gözlemlenebildiği üzere, Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik müdahalesinin uluslararası hukuka aykırı bir nitelik taşıdığı noktasında Batı ülkeleri hemfikir olmuş ve müşterek bir hareket tarzı geliştirmeye çalışmıştır. Bu birliktelik ruhunun ortaya çıkmasında ise Rusya'nın Avrupa güvenliği ve demokratik değerler için ciddi bir tehdit olarak değerlendirilmesi belirleyici olmuştur. Yani Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırısı, Kıta Avrupası'nın geleneksel öteki algısını harekete geçirmiştir. Bu nedenle de Batılı devletler arasındaki ilişkilerde Rus tehdidiyle mücadele çerçevesinde ciddi bir yakınlaşma ortamı oluşmuştur.

Bu anlamda Polonya'nın stratejik konumu, Varşova'nın kritik bir rol üstlenmesine kapı aralamıştır. Zira NATO, olası bir çatışmaya karşı Doğu Avrupa'daki güç kapasitesini arttırarak caydırıcılığa öncelik veren

²⁰ "The North Atlantic Treaty", *North Atlantic Treaty Organization*, https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm, (Erişim Tarihi: 05.05.2022).

²¹ Marek Strzelecki-Tsvetelia Tsołova, "Explainer: Options for Poland and Bulgaria After Russia Supply Halt", *Reuters*, <https://www.reuters.com/business/energy/options-poland-bulgaria-after-russia-supply-halt-2022-04-27/>, (Erişim Tarihi: 28.04.2022).

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

politika uygulamaktadır. Anlaşılacağı gibi NATO üyesi olan Polonya da bu yaklaşımdan ötürü açık bir şekilde desteklenmektedir. Çünkü Varşova, Rusya'ya yönelik uyguladığı politikalar, mülteci krizinde öncü rol üstlenmesi ve Ukrayna Krizi vesilesiyle NATO'nun doğu kanadına liderlik yapabileceğini göstermesi nedeniyle müttefik devletlerin takdirini kazanmış ve güvenilir bir aktör olarak algılanmaya başlamıştır. Bu noktada aktörlerin Polonya'ya nasıl yaklaştığına ayrı ayrı alt başlıklar halinde değinmek konunun anlaşılabilmesi açısından sağlıklı bir yaklaşım sunacaktır.

NATO

Polonya-NATO ilişkileri, Varşova yönetiminin Irak'ın işgali esnasında ABD'yi desteklemesiyle hızlanmıştır.²² Üstelik Polonya'nın ABD'ye yakın konumlanma durumu, ülke siyasetinin neredeyse tüm partileri tarafından desteklenmiştir. Zira bu dönemde, Polonya'nın ABD'yle ve NATO'yla ilişkilerini geliştirmesinin Rusya'ya karşı bir koruyuculuk sağlayacağı düşünülmüştür. Bu yüzden de Varşova yönetimi, Doğu Avrupa'daki en Amerikancı aktör olarak yorumlanmıştır.

Söz konusu yaklaşım, Rus yayılcılığına karşı güvence şeklinde değerlendirilmiştir. Ancak Kırım'ın Rusya tarafından uluslararası hukuka aykırı bir biçimde ilhak edilmesinin akabinde Varşova, NATO ve ABD'nin Rus tehdidi karşısında yeterli korumayı sağlayamadığını düşünmeye başlamış ve ittifakı Rus yayılcılığı konusunda yüksek sesle uyardıya başlamıştır. Bu anlamda Polonya, 2022 yılının Şubat ayında Ukrayna'nın işgal edilmesini, kendisinin ihaklı çıkarıcı bir gelişme olarak yorumlamıştır. Buna bağlı olarak Varşova yönetimi, NATO'nun doğu kanadının savunulması noktasında kilit aktör haline gelmiştir.²³

22 Jewffrey Fleishman, "In Poland, Support for US on Iraq Seen as Unappreciated from Contracts to Visas, a Feeling of Mistreatment", *Arshive Boston*, http://archive.boston.com/news/world/articles/2004/12/19/in_poland_support_for_us_on_iraq_seen_as_unappreciated/, (Erişim Tarihi: 28.04.2022).

23 "NATO, Doğu Kanadını Güçlendiriyor: Çok Uluslu Savaş Grupları Kuruldu", *Milli Gazete*, <https://www.milligazete.com.tr/haber/9852811/nato-dogu-kanadini-guclendiriyor-cok-uluslu-savas-gruplari-kuruldu>, (Erişim Tarihi: 11.04.2022).

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI BAĞLAMINDA POLONYA'NIN ARTAN JEOPOLİTİK ÖNEMİ

ABD

Yukarıda da belirtildiği üzere, Soğuk Savaş sonrası dönemde ABD ile Polonya arasındaki ilişkiler, olumlu bir muhtevaya sahip olmuştur. Bu anlamda Irak'ın işgali esnasında Polonya'nın takındığı tavır, Washington yönetiminin Varşova'ya yaklaşımına etki etmiştir. Bu noktada belirtmek gerekir ki; iki ülke arasındaki ilişkileri hızlandıran hususlardan biri de Avrupa güvenlik mimarisi ve Rus tehdidi konusunda Varşova ile Washington'un benzer düşünceleri benimsemeleridir. Zaten bu yüzden de Polonya, AB'den ziyade; ABD'ye yakın konumlanan bir aktör olarak dikkat çekmektedir.

İki ülke arasındaki ilişkilerin olumlu bir muhtevaya sahip olduğunu belirtmek mümkün olsa da devletler arası ilişkilerin doğası gereği bu münasebetlerde zaman zaman dalgalanmalar da yaşanmıştır. Özellikle de küresel anlamda demokrasiler kulübü oluşturma iddiası bulunan ABD Başkanı Joe Biden'ın politikaları, Polonya'nın tenkit edilen bir aktöre dönüşmesine yol açmıştır.²⁴ Özellikle de Polonya'daki otoriterleşme eğilimleri, ABD Başkanı Joe Biden'ın rahatsızlığını dile getirdiği meselelerden biridir. Buna rağmen ABD Başkanı, 2021 yılının Kasım ayında düzenlediği "Demokrasiler Zirvesi"ne demokrasinin erozyona uğradığını iddia ettiği Polonya'yı Rusya'yla mücadele eden bir aktör olduğu gerekçesiyle davet etmiştir.²⁵ Lakin Polonya'nın otoriterleşmesinin ABD'nin bu ülkeye olan yaklaşımını olumsuz etkilediği ortadadır. Fakat buna rağmen Rusya'nın Ukrayna'ya müdahalesi, Polonya'nın ABD nezdindeki önemini arttırmıştır.

ABD'nin Polonya politikası, Polonya'nın Rus yayılcılığına karşı NATO'nun doğu kanadında kritik rol üstlendiği düşüncesi üzerinden

²⁴ Dilge Timoçin, "Biden'in Demokrasi Zirvesi Ne Anlama Geliyor?", *Amerikanın Sesi*, <https://www.amerikaninsesi.com/a/biden-in-demokrasi-zirvesi-ne-anlama-geliyor-/6320487.html>, (Erişim Tarihi: 08.04.2022).

²⁵ Aynı yer.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

şekillenmektedir. Nitekim ABD, NATO'nun doğu kanadını güçlendirmek amacıyla Polonya'ya iki adet Patriot füze savunma sistemi göndermeyi planlamaktadır.²⁶

Dahası ABD, Ukrayna'ya yaptığı askeri ve insani yardımları da Polonya üzerinden gerçekleştirmektedir. Örneğin Polonya'nın eski Sovyet yapımı uçakları Ukrayna'ya verme teklifi, ilk aşamada Washington yönetimi tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Fakat ABD, daha sonra bu öneriyi desteklemekten vazgeçmiştir. Zira ABD, Polonya'nın tüm Avrupa'yı içine çekecek bir savaşa yol açabileceği düşüncesiyle Moskova'yı tahrik edecek adımlar atmamaya özen göstermiştir.²⁷ Buna rağmen söz konusu gelişme, Polonya'nın Rusya-Ukrayna Savaşı'nda ABD açısından taşıdığı önemi net bir şekilde gözler önüne sermektedir.

Kısaca özetlemek gerekirse Rusya-Ukrayna Savaşı vesilesiyle Polonya, ABD açısından vazgeçilemeyecek kadar kritik bir müttefik haline gelmiştir. Zaten savaş başladıktan sonra sırasıyla ABD Başkan Yardımcısı Kamala Harris, ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken ve ABD Başkanı Biden, Varşova'yı ziyaret etmiştir. Bahse konu olan ziyaretler, Beyaz Saray'ın Avrupa'nın savunulması ve dolayısıyla Rusya'nın durdurulması noktasında Polonya'ya verdiği önemi ortaya koymaktadır.

RUSYA

Moskova açısından Polonya hem Doğu Avrupa'da Rusya karşıtı kışkırtıcı eylemleriyle dikkat çeken hem de ABD'nin bölgedeki vekil aktörü olarak konumlanan bir devlet statüsündedir. Zira Rusya, bölgede Batı ve NATO lehine

26 "ABD, Polonya'ya 2 Patriot Bataryası Gönderiyor", *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-polonyaya-2-patriot-bataryasi-gonderiyor/2528349>, (Erişim Tarihi: 26.03.2022).

27 "NATO Wants to AVOID GETTING DRAGGED into A War with Russia by Mistake", *Stars and Stripes*, <https://www.stripes.com/theaters/europe/2022-03-18/nato-avoid-war-russia-5389776.html>, (Erişim Tarihi: 26.03.2022).

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI BAĞLAMINDA POLONYA'NIN ARTAN JEOPOLİTİK ÖNEMİ

gelişen dengeden rahatsızlık duymaktadır.²⁸ Dolayısıyla Polonya'nın Avrupa güvenlik mimarisinde artan önemiyetinin Rusya'yı huzursuz ettiği dile getirilebilir. Bu anlamda Moskova yönetimi Polonya'yı ABD'nin askeri desteğini elde etmeye çalışan bir aktör olarak görmekte ve Batı'nın çıkarlarını savunan bir bariyer şeklinde algılamaktadır.

Aslında Polonya'nın Ukrayna Krizi vesilesiyle önemini arttıran temel husus da Moskova-Varşova hattındaki münasebetlerde tarihten gelen güvensizlik hissinin hakim olmasıdır. Zira Polonya, Soğuk Savaş bittiğinden beri Rusya'yı bir tehdit olarak algılamakta ve Rus tehdidi konusunda Batılı devletleri uyarmaktadır. Özellikle de 2014 senesinde Ukrayna'nın işgal edilmesi sonrasında Varşova'nın çıkışları hız kazanmıştır. Bu yüzden de Ukrayna'ya yönelik Rus saldırısı, Polonya'nın tehdit algılamalarını güçlendirirken; Varşova'nın Batı ittifakı içerisinde üstlendiği rolü de pekiştirmiştir.

Kuşkusuz Polonya, Ukrayna'ya yapılan askeri yardımın ana güzergahı haline geldiği için Moskova'nın tepkisini çekmektedir. Bahse konu olan durum, Polonya'yı Rusya'nın hedefi haline getirebilir. Nitekim Rusya Devlet Duması Başkan Yardımcısı Vladimir Şamanov, Polonya'nın Birleşmiş Milletler (BM) Barış Güçlerini Ukrayna'ya göndermeyi teklif etmesinin ardından "Eğer Polonya, Rusya'ya girmeye kalkarsa onun başını ezeriz" diyerek Varşova yönetimini sert bir şekilde uyarmıştır.²⁹

Öte yandan Rusya'nın Polonya'ya olası müdahalesinin NATO Antlaşması'nın 5. maddesi kapsamında ittifakı harekete geçirebileceği düşünüldüğünde, Moskova'nın böylesi bir hamlede bulunması rasyonel gözükmemektedir. Dolayısıyla NATO, Polonya'nın olası Rus saldırısı

28 Kadir Ertaç Çelik-Mehmet Seyfettin Erol, "Aralık 2017 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi Bağlamında ABD'nin Karadeniz Politikası ve Türkiye", *Karadeniz Araştırmaları*, 15(60), 2018, s. 115.

29 "Russia Warns it will 'SMASH' Poland If It Tries to Intervene in Ukraine War After Warsaw Proposed Sending in UN Peacekeeping Troops", *Daily Mail*, <https://www.dailymail.co.uk/news/article-10647215/Russia-warns-SMASH-Poland-tries-intervene-Ukraine-war.html>, (Erişim Tarihi: 26.03.2022).

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

karşısındaki temel sigortasıdır. Buna karşılık Varşova yönetimi ise Batı yanlısı-Rusya karşıtı duruşuyla Avrupa güvenlik mimarisinin en önemli sac ayağı ve NATO'nun doğu kanadının başlıca direnç noktası haline gelmiştir.

ALMANYA

Almanya, İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki politikasını terk ederek Ukrayna Savaşı'nın ardından radikal kararlar almıştır. Bu kararların ilki, Ukrayna'ya silah gönderimiyken; ikincisi ise silahlanma hamlesidir. Bu durumda ise Avrupa güvenlik mimarisini tehdit eden Rus yayılcılığı etkili olmuştur. Bu kapsamda Rus yayılcılığının önüne set çekebilecek ilk ülke olarak Polonya dikkat çekmektedir. Aslına Polonya, Soğuk Savaş sırasında Batı Almanya'nın üstlendiği tampon bölge işlevini görmektedir.³⁰

Buna göre, NATO'nun savunma planlamasında olası Rus saldırılarını karşılamakla yükümlü ilk ülke Polonya; ikinci ülke de Almanya'dır. Yani Varşova ve Berlin, Moskova'ya karşı NATO'nun geliştirdiği ve geliştireceği stratejilerin en kritik iki aktörüdür. Bu anlamda Polonya, Almanya açısından Rusya'yla doğrudan karşı karşıya gelmesini engelleyen bir bariyer konumundadır. Bu yüzden de Almanya'nın Polonya'yla olan münasebetlerini derinleştireceği ve Berlin'in Varşova'ya askeri, siyasi ve ekonomik anlamda ciddi destek vereceği öne sürülebilir.

Almanya açısından Polonya'yı önemli kılan bir diğer husus da Rusya-Ukrayna Savaşı bağlamında oluşan göç hareketidir. Zira Varşova'nın uyguladığı açık kapı politikasının bir neticesi olarak Ukraynalı göçmenler, Polonya üzerinden Almanya'ya gitmeye çalışmaktadır. Bu çerçevede Polonya, Almanya'ya yönelik göç hareketini sınırlandıran bir tampon bölge işlevine sahiptir. Bu anlamda ilerleyen dönemde Berlin yönetiminin

³⁰ Grzegorz Gromadzki, *Perception of the Russia-Ukraine conflict in Germany and in Poland-an Ealuation*, Heinrich Böll Foundation, Warsaw 2015.

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI BAĞLAMINDA POLONYA'NIN ARTAN JEOPOLİTİK ÖNEMİ

Varşova yönetimiyle bir araya gelerek göçmenlere ilişkin bir Geri Kabul Anlaşması imzalamayı önereceği ve buna karşılık Polonya'ya maddi destek sağlayacağı öngörülebilir.

İNGİLTERE

İngiltere'nin Polonya ve Ukrayna üzerinden; yani Doğu Avrupa üzerinden Avrasya'ya açılmaya çalıştığı görülmektedir. Nitekim Avrupa AUKUS'u şeklinde nitelendirilen işbirliği anlaşması da bu üç devlet arasında gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla İngiltere, Avrasya jeopolitiğine güçlü bir şekilde dönmek istemekte ve bu kapsamda Doğu Avrupa ülkeleriyle savunma temelli işbirliklerini genişletmeye özen göstermektedir. Dolayısıyla Polonya'nın İngiltere nezdindeki ehemmiyeti de Rusya-Ukrayna Savaşı'yla birlikte artmıştır.

Öte yandan İngiltere, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın devam etmesini isteyen bir görüntü içerisindedir. Bu görüntü, İngiltere'nin Ukrayna'ya yönelik askeri yardımlardan da anlaşılmaktadır. Zira Londra, yaşanmakta olan süreci Doğu Avrupa'daki etkisini arttıracak bir durum şeklinde okumaktadır.

POLONYA'NIN SAVAŞA OLAN YAKLAŞIMI

Polonya, her krizin aynı zamanda içerisinde birtakım fırsatlar barındırdığı bilincinden hareketle, Rusya-Ukrayna Savaşı'nı kendi jeopolitik önemini arttıracak ve Batı'yla ilişkilerini onarmasına yardımcı olacak bir süreç olarak görmektedir. Dolayısıyla Varşova, Batı'ya daha fazla yaklaşıma çalışmaktadır. Zira Polonya, olası Rus saldırısı karşısında Batı'nın desteği olmadan ülkesini savunmanın yetersiz kalacağı yönünde bir kaygıya sahiptir. Esasen Polonya'nın göçmen politikası da Ukrayna'ya yönelik yardımların temel güzergahı olarak konumlanması da bundan kaynaklanmaktadır.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Çeşitli kaygılarına rağmen Varşova, Ukrayna'daki savaşın kendisi için mühim fırsatlar doğurduğu kanaatindedir. Nitekim Rusya'nın askeri anlamda Ukrayna'da yıpranması, Polonya açısından memnuniyet verici bir durumdur. Ayrıca Polonya, uzun yıllardır Rusya'nın Doğu Avrupa ülkelerini işgal etmeye hazırlanan askeri bir tehdit olduğunu dile getiren ve NATO'nun başlıca önceliğinin Rusya'yı caydırmak olduğunu savunan bir aktör olarak gelinen noktada kendi tezlerinin haklılığı üzerinden propaganda yaparak Batı nezdindeki imajını tazelemektedir.

Bununla birlikte Polonya'nın algıladığı Rus tehdidi hasebiyle AB'den ziyade; NATO'yla olan ilişkilerine önem verdiği görülmektedir. Zira Varşova yönetimi, AB'yi ekonomik işbirliği yapılabilecek bir örgüt olarak görürken; NATO'yu dış politika ve güvenlik alanlarında işbirliği yapabileceği bir partner şeklinde değerlendirmektedir. NATO içerisinde de Varşova, Kıta Avrupası ülkelerinden ziyade; kendisini Washington yönetimine yakın bir aktör olarak görmektedir.

Mevcut durumda Polonya, söz konusu savaşın kendisi için bir fırsata çevirmektedir. Zira Polonya'nın Batı nezdindeki önemi artmıştır. Bu durumu da AB'yle yaşadığı sorunları onarma noktasında kullanmaktadır. Zira Polonya'nın son yıllarda demokrasiden uzaklaştığı yönündeki eleştiriler artmıştı. Fakat Rusya-Ukrayna Savaşı esnasında yaşanan gelişmeler, Batı'nın Polonya'ya ideolojik değil; jeopolitik duruşu ve tercihleri çerçevesinde yaklaşmasına yol açmaktadır. Bu anlamda AB'nin önceliğinin değiştiği öne sürülebilir. Elbette bu durum iktidardaki PiS'in de elini kuvvetlendirmektedir.

Dahası göçmen sorunu karşısında Varşova'nın üstlendiği rol de AB ülkelerini rahatlatmıştır. Nitekim Polonya, yaklaşık 2.5 milyon Ukraynalıya ev sahipliği yaparak en fazla Ukraynalı göçmen ağırlayan ülke haline gelmiştir.

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI BAĞLAMINDA POLONYA'NIN ARTAN JEOPOLİTİK ÖNEMİ

Öte yandan Polonya, Rusya'ya yönelik yaptırımlar konusunda, mevcut yaptırım kararlarını yetersiz bulmakta ve topyekun bir ambargoyu savunmaktadır. Tüm Rus banklarının Swift sisteminden çıkarılması, Avrupa limanlarının Rus gemilerine kapatılması gibi talepleri bulunmaktadır. Varşova'nın bu politikası, henüz destek bulmamıştır. Ancak Polonya, durduğu nokta ve yaptığı çıkışlar Doğu Avrupa ülkelerinin sözcülüğünü ve dolayısıyla bölgesel liderliğini yapma imkanı elde etmiştir.

Özetle Polonya, Rusya'ya ağır yaptırımlar uygulanmasını ve böylelikle Rus tehdidinin ortadan kaldırılmasını savunmaktadır. Bu duruşu ise Varşova yönetimini, Washington ve Londra nezdinde güvenilir partner haline getirmektedir.

SONUÇ

Rusya-Ukrayna savaşının yarattığı en önemli sonuçlardan biri, Polonya'nın stratejik öneminin artmasıdır. Bu süreçte Varşova, Washington'un vazgeçilmez müttefiklerinden biri haline gelmiştir. Bu durum, olumlu bir gelişme gibi görünse de sıcak bir çatışmaya sınır komşusu olması, Polonya açısından son derece ağır bir güvenlik sorunu yaratmaktadır. Varşova yönetiminin karşılaştığı güvenlik sorunu ise NATO'nun sınırlarının kırılmasını göstermekte ve tüm NATO ülkelerini riske sokmaktadır. Buna rağmen Polonya, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in asıl hedefinin Batı'yı bölmek ve dolayısıyla Atlantik İttifakı'nı zayıflatmak olduğunu düşünmektedir. Bu anlamda Polonya, Avrupa güvenlik mimarisinde üstlendiği rol ve savaş sırasındaki tutumuyla Rusya'nın bu politikasının akamete uğraması noktasında kritik bir işlevi yerine getirmektedir.

Anlaşılacağı üzere, Polonya'nın Avrupa güvenliği noktasında üstlendiği rol, Batı açısından oldukça mühimdir. Bu nedenle de NATO'nun temel önceliğinin Rus yayılcılığı karşısında Avrupa'nın güvenliğinin sağlanması olduğu bir ortamda, Polonya'da ittifakın doğu kanadının lideri

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

haline gelmiş ve Avrupa ülkeleri tarafından ön cephe şeklinde algılanmıştır. Zira Rusya-Ukrayna Savaşı'nın Polonya'ya sıçraması, NATO açısından da askeri gerilim anlamına gelmektedir. Bu da NATO sınırlarının kırılmasını göstermektedir.

Söz konusu kırılmanın aşılabilmesi amacıyla Polonya, Ukrayna'ya yönelik askeri ve insani yardımların ulaştırıldığı temel güzergah haline gelmiştir. Bu anlamda Varşova yönetimi, Kiev'e yardım etmek için tabiri caizse seferber olmuştur. Aynı zamanda Polonya, mevcut savaş Avrupa'yla olan ilişkilerindeki anlaşmazlık noktalarını gidermek için de fırsata çevirmiştir. Ancak Polonya'nın zaafı da vardır. Bu zaafın başında savaşın etkisiyle oluşan göçmen hareketinin yaratacağı ekonomik, güvenlik ve sosyolojik temelli sorunlar gelmektedir.

Daha da önemlisi Polonya, Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik müdahalesi vesilesiyle algıladığı tehdidin ne kadar ciddi boyutta olduğu realitesiyle yüzleşmiştir. Üstelik bu ülkenin Rus tehdidiyle tek başına başa çıkması mümkün değildir. Dolayısıyla Varşova yönetimi, Batı'dan gelecek desteğe muhtaçtır. Bu yüzden de Polonya, Rusya'ya topyekun ambargo uygulanmasını savunmakta ve başta ABD olmak üzere NATO müttefiklerinden aldığı ve alacağı destek vesilesiyle Moskova yönetiminin üzerindeki baskıyı arttırmanın yollarını aramaktadır.

Tüm bu bilgilerden hareketle, coğrafi konumu itibarıyla kritik bir bölgede yer alan Polonya'nın Avrupa güvenlik mimarisine yönelik tehditler açısından tampon bölge haline geldiği söylenebilir. Bu da NATO'nun doğu kanadının güçlendirilmesi hedefi doğrultusunda Polonya'ya daha fazla askeri destek verileceği anlamına gelmektedir. Yaşanan gelişmeler, Polonya'yı Almanya'yla birlikte NATO savunmasının yeni merkezi haline getirmiştir. Bu çerçevede Polonya'nın NATO savunma konseptinde taşıyacağı önemin artacağı öngörülebilir. Ayrıca Polonya, Almanya açısından da ön cephe şeklinde değerlendirilerek desteklenecektir.

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI BAĞLAMINDA POLONYA'NIN ARTAN JEOPOLİTİK ÖNEMİ

Kısacası Polonya'nın NATO içerisindeki ağırlığı artmıştır. Kuşkusuz bu durum NATO içinde Rusya'yı temel tehdit şeklinde nitelendiren Baltık ülkeleri, Macaristan ve Doğu Avrupa ülkeleri başta olmak üzere birçok devletin Polonya'yı bölgesel lider olarak görmesine yol açacaktır. Bu da Polonya'nın jeopolitik öneminin arttığını göstermektedir. Bu yüzden Varşova yönetimi, Kiev'i desteklemeye devam edecektir.

KAYNAKÇA

"ABD, Polonya'ya 2 Patriot Bataryası Gönderiyor", *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-polonyaya-2-patriot-bataryasi-gonderiyor/2528349>, (Erişim Tarihi: 26.03.2022).

"How Will the War in Ukraine Affect Polish Politics?", *Notes from Poland*, <https://notesfrompoland.com/2022/03/03/how-will-the-war-in-ukraine-affect-polish-politics/>, (Erişim Tarihi: 26.03.2022).

"NATO Wants to AVOID GETTING DRAGGED into A War with Russia by Mistake", *Stars and Stripes*, [stripes.com/theaters/europe/2022-03-18/nato-avoid-war-russia-5389776.html](https://www.stripes.com/theaters/europe/2022-03-18/nato-avoid-war-russia-5389776.html), (Erişim Tarihi: 26.03.2022).

"NATO, Doğu Kanadını Güçlendiriyor: Çok Uluslu Savaş Grupları Kuruldu", *Milli Gazete*, <https://www.milligazete.com.tr/haber/9852811/nato-dogu-kanadini-guclendiriyor-cok-uluslu-savas-gruplari-kuruldu>, (Erişim Tarihi: 11.04.2022).

"Poland: On the Front Line of European Security", *Hoover Institution*, <https://www.hoover.org/events/conversation-general-rajmund-andrzejczak-poland>, (Erişim Tarihi: 05.05.2022).

"Poland", *The CIA Factbook*, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/poland/>, (Erişim Tarihi: 01.05.2022).

"Russia Warns It Will 'SMASH' Poland If It Tries to Intervene in Ukraine War After Warsaw Proposed Sending in UN Peacekeeping Troops", *Daily Mail*, <https://www.dailymail.co.uk/news/article-10647215/Russia-warns-SMASH-Poland-tries-intervene-Ukraine-war.html>, (Erişim Tarihi: 26.03.2022).

"The North Atlantic Treaty", *North Atlantic Treaty Organization*, https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm, (Erişim Tarihi: 05.05.2022).

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI BAĞLAMINDA POLONYA'NIN ARTAN JEOPOLİTİK ÖNEMİ

ABDO, Maj. Habib, "The Geopolitics of Poland: A Regional Power in the Making", *Leb Army*, <https://www.lebarmy.gov.lb/en/content/geopolitics-poland-regional-power-making>, (Erişim Tarihi: 01.05.2022).

BOBİNSKİ, Andrzej, "Poland's Frozen Conflict over Rule of Law", *GMFUS*, <https://www.gmfus.org/news/polands-frozen-conflict-over-rule-law>, (Erişim Tarihi: 24.04.2022).

ÇELİK, Kadir Ertaç-Mehmet Seyfettin Erol, "Aralık 2017 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi Bağlamında ABD'nin Karadeniz Politikası ve Türkiye", *Karadeniz Araştırmaları*, 15(60), 2018, s. 100-123.

EROL, Mehmet Seyfettin-Şafak Oğuz, "Hybrid Warfare Studies and Russia's Example in Crimea", *Gazi Akademik Bakış*, 9(17), 2015, s. 261-277.

FLEİSHMAN, Jewffrey, "In Poland, Support for US on Iraq Seen as Unappreciated from Contracts to Visas, a Feeling of Mistreatment", *Arshive Boston*, http://archive.boston.com/news/world/articles/2004/12/19/in_poland_support_for_us_on_iraq_seen_as_unappreciated/, (Erişim Tarihi: 28.04.2022).

FRIEDMAN, George, "The World and a Small War", *Geopolitical Features*, <https://geopoliticalfutures.com/the-world-and-a-small-war/>, (Erişim Tarihi: 01.05.2022).

GİLCHRİST, Karen, "Three Million Migrants Have Now Fled Ukraine-with the Majority Going to Poland. That Could Have Major Repercussions", *CNBC*, <https://www.cnbc.com/2022/03/16/russia-ukraine-war-refugees-flee-to-poland-with-economic-political-impact.html>, (Erişim Tarihi: 28.03.2022).

GROMADZKİ, Grzegorz, *Perception of the Russia-Ukraine Conflict in Germany and in Poland-an Ealuation*, Heinrich Böll Foundation, Warsaw 2015.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

KARAOĞLU, Orhan, "Polonya'nın Jeopolitik Önemi Artıyor", *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/polonyanin-jeopolitik-onemi-artiyor/2568211>, (Erişim Tarihi: 01.05.2022).

KRANZ, Michal, "How the Russia-Ukraine Crisis Is Turning Poland Into a Strategic Player", *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2022/02/23/poland-ukraine-russia-crisis-nato-strategic-role-military-diplomacy-war/>, (Erişim Tarihi: 01.05.2022).

KRASTEV, Ivan-Mark Leonard, "The Crisis of European Security: What Europeans Think About the War in Ukraine", *ECFR*, <https://ecfr.eu/publication/the-crisis-of-european-security-what-europeans-think-about-the-war-in-ukraine/>, (Erişim Tarihi: 05.05.2022).

MACKINDER, John Halford, *Democratic Ideals and Reality: A Study in the Politics of Reconstruction*, Constable Publishers, London 1942.

RİDGWELL, Henry, "Polexit: Is Poland About to Quit the European Union?", *Voice of America*, <https://www.voanews.com/a/polexit-is-poland-about-to-quit-the-european-union-/6266377.html>, (Erişim Tarihi: 27.03.2022).

ROHAC, Dalibor, "Hungary and Poland Aren't Democratic. They're Authoritarian", *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2018/02/05/hungary-and-poland-arent-democratic-theyre-authoritarian/>, (Erişim Tarihi: 27.03.2022).

SİNGH, Derpan, "After Ukraine, Why Poland is New Russia-West Flashpoint", *India Today*, <https://www.indiatoday.in/news-analysis/story/after-ukraine-why-poland-is-new-russia-west-flashpoint-1928207-2022-03-22>, (Erişim Tarihi:27.03.2022).

STRZELECKİ, Marek-Tsvetelia Tsoleva, "Explainer: Options for Poland and Bulgaria After Russia Supply Halt", *Reuters*, <https://www.reuters.com/business/energy/options-poland-bulgaria-after-russia-supply-halt-2022-04-27/>, (Erişim Tarihi: 28.04.2022).

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI BAĞLAMINDA POLONYA'NIN ARTAN JEOPOLİTİK ÖNEMİ

TEİFUKOVA, Riana-Mehmet Seyfettin Erol, "Russian Hybrid War: From Theory to Practice", *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 2017, s. 33-67.

TESLOVA, Elena, "Kremlin Spokesman Slams Poland's Rhetoric Against Russia", <https://www.aa.com.tr/en/russia-ukraine-war/kremlin-spokesman-slams-polands-rhetoric-against-russia/2580902>, (Erişim Tarihi: 06.05.2022).

TİMOÇİN, Dilge, "Biden'in Demokrasi Zirvesi Ne Anlama Geliyor?", *Amerikanın Sesi*, <https://www.amerikaninsesi.com/a/biden-in-demokrasi-zirvesi-ne-anlama-geliyor-/6320487.html>, (Erişim Tarihi: 08.04.2022).

STRUCTURED ABSTRACT

Poland, which was a member of the Eastern Bloc during the Cold War, is one of the main countries affected by the geopolitical changes that took place in Central and Eastern Europe in the early 1990s. The Warsaw administration first remained neutral for a while after the collapse of the Soviet Union, and then became a member of the North Atlantic Treaty Organization (NATO) in 1999 and the European Union (EU) in 2004. Therefore, Poland is an important regional power located on the border with Ukraine.

Poland is a country that stands out as a Western ally because it is a member of both the EU and NATO. At the same time, Poland was among the countries most affected by the Russia-Ukraine War, which started on February 24, 2022, as it is neighbor to Ukraine.

Currently, the Warsaw administration is dealing with two important issues, both to protect its borders and to host refugees from Ukraine without chaos. This situation brings Poland to face various problems due to both security and economic reasons.

Undoubtedly, this situation causes Poland to perceive much more threats compared to the past, and increases its importance in maintaining and defending the European security architecture. As a matter of fact, there is serious concern among Poles about the possibility of Russian invasion. However, despite this, Polish decision makers consider the country's increasing geopolitical importance as an important achievement. Because Poland, which has had some problems in its relations with Europe in recent years, saw the Russian occupation in Ukraine as an opportunity to freeze these issues and therefore to repair its relations with the West. Moreover, Poland began to be perceived as the front line in ensuring European security. In addition, Eastern European countries, which perceived a threat from Russia, started to see Poland as a regional leader.

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI BAĞLAMINDA POLONYA'NIN ARTAN JEOPOLİTİK ÖNEMİ

One of the most important results of the Russia-Ukraine war is the increase in the strategic importance of Poland. In this process, Warsaw has become one of Washington's indispensable allies. Although this situation seems like a positive development, the fact that it is a border neighbor to a hot conflict creates an extremely serious security problem for Poland. The security problem faced by the Warsaw administration shows the fragility of NATO's borders and puts all NATO countries at risk. Despite this, Poland thinks that the main goal of Russian President Vladimir Putin is to divide the West and therefore weaken the Atlantic Alliance. In this sense, Poland, with its role in the European security architecture and its attitude during the war, fulfills a critical function at the point of failing this policy of Russia.

As it can be understood, Poland's role in European security is very important for the West. For this reason, in an environment where the main priority of NATO was to ensure the security of Europe against Russian expansionism, Poland became the leader of the eastern wing of the alliance and was perceived as the front line by European countries. Because the spillover of the Russia-Ukraine War to Poland also means military tension for NATO. This shows the fragility of NATO's borders.

In order to overcome this vulnerability, Poland has become the main route through which military and humanitarian aid is delivered to Ukraine. In this sense, the Warsaw administration mobilized to help Kiev, so to speak. At the same time, Poland has turned the current war into an opportunity to resolve the points of disagreement in its relations with Europe. However, Poland also has its weaknesses. At the beginning of these weaknesses are the economic, security and sociological-based problems that will be created by the immigrant movement, which is caused by the war.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

More importantly, Poland faced the reality of the seriousness of the perceived threat through Russia's intervention in Ukraine. Moreover, it is not possible for this country to cope with the Russian threat alone. Therefore, the Warsaw administration needs support from the West. Therefore, Poland defends the implementation of a total embargo against Russia and seeks ways to increase the pressure on the Moscow administration, thanks to the support it receives and will receive from NATO allies, especially the USA.

Based on all this information, it can be said that Poland, which is in a critical region due to its geographical location, has become a buffer zone in terms of threats to the European security architecture. This means that more military support will be given to Poland in line with the goal of strengthening NATO's eastern flank. The developments have made Poland, together with Germany, the new center of NATO defense. In this context, it can be predicted that Poland's importance in the NATO defense concept will increase. In addition, Poland will be supported by being evaluated as the front line for Germany.

In short, Poland's weight in NATO has increased. Undoubtedly, this situation will cause many states, especially the Baltic countries, Hungary and Eastern European countries, which describe Russia as the main threat within NATO, to see Poland as a regional leader. This shows that the geopolitical importance of Poland has increased. Therefore, the Warsaw administration will continue to support Kiev.